

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกยุค ทุกสมัยที่ผ่านมา ต้องอาศัยสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ การกระทำของมนุษย์ล้วนมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น ไม่มากก็น้อย ทั้งโดยทางตรงหรือทางอ้อม ชั่วคราวหรือถาวร ในทางเสื่อมเสียหรือส่งเสริม ปัญหามลพิษของสิ่งแวดล้อมเป็นอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง นับเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นทั่วไปในโลก และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกวัน ปัญหามลพิษของสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ คือ ปัญหามูลฝอย

มูลฝอย หรือ ขยะ นับวันยิ่งจะกลายเป็นปัญหาของทุกชุมชนและกำลังหนักขึ้นอย่างรวดเร็วตามจำนวนประชากร การเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 10 ได้รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมภาคเหนือตอนบน ประจำปี 2541 ว่า ปัญหาการจัดการมูลฝอยในภาคเหนือได้แก่ ขาดการศึกษาข้อมูลปริมาณมูลฝอยเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนจัดการมูลฝอย วิธีการกำจัดมูลฝอยไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล พื้นที่ในการกำจัดมูลฝอยแบบฝังกลบไม่เพียงพอสำหรับปริมาณมูลฝอย ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมและกำจัดมูลฝอย ยังไม่มีการคัดแยกทิ้งขยะ และแยกการกำจัดขยะ (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 8 - 10 , 2541)

เนื่องจากมูลฝอยได้กลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของหลายๆ พื้นที่ โดยเฉพาะเมืองหลักหรือเมืองท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาและเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ปริมาณขยะจำนวนมากจากบ้านเรือน ตลาด ย่านการค้าและแหล่งบันเทิง ซึ่งเพิ่มตามการขยายตัวของเมืองและจำนวนของประชากร โดยเฉพาะแล้วบุคคลหนึ่งมีส่วนผลิตมูลฝอยถึงวันละ 0.8-1.0 กิโลกรัม (ส่วนแผนงานพัฒนาท้องถิ่น 2538 อ้างในสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม 2542) นอกจากนี้ระบบการกำจัดขยะที่ใช้อยู่ในปัจจุบันก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้ปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงขึ้น และส่งผลกระทบต่ออื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหามลพิษ สงกลิ่นเหม็น ปัญหาสุขภาพอนามัย การทำลายทัศนียภาพที่สวยงาม ฯลฯ ปริมาณขยะมูลฝอยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี จากข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษ(อ้างในสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม 2542) ได้พบว่า ในปี 2535 ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดจากชุมชนทั่วประเทศ มีจำนวนทั้งสิ้น 29,540 ตันต่อวัน ในปี 2540 ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นเป็น 37,102 ตันต่อวัน หรือประมาณ 13.5 ล้านตันต่อปี มีแนวโน้มใกล้เคียงกับปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกของประเทศที่ผลิตได้ปีละ 18 ล้านตันต่อปี นอกจากนี้ปัญหาปริมาณของขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้นไม่สามารถจัดเก็บและกำจัดได้หมดแล้ว ส่วนประกอบของขยะมูลฝอยที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นวัสดุที่ย่อย

สลายได้ยากและวัตถุอันตรายในปริมาณที่มากขึ้นนับเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งในการกำจัดด้วย นอกจากนี้ กรมควบคุมมลพิษ (อ้างในสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม 2542) ได้พบว่า ในปี 2540 ปริมาณขยะของเมืองพัทยาและเขตเทศบาลต่าง ๆ มีประมาณ 8,196 ตันต่อวัน ส่วนสุขาภิบาลต่าง ๆ มีประมาณ 4,819 ตันต่อวัน เปรียบเทียบกับปี 2535 ที่มีปริมาณขยะมูลฝอยในเมืองพัทยาและในเขตเทศบาล 3,180 ตันต่อวัน และในเขตสุขาภิบาล 4,440 ตันต่อวัน เป็นที่น่าสังเกตว่า ปริมาณขยะมูลฝอยในเมืองพัทยาและเทศบาลมีอัตราการเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่าตัวในช่วง 5 ปีนี้ ขณะที่ขยะมูลฝอยในเขตสุขาภิบาลมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากพฤติกรรมกบฏการบริโภคของสังคมเมืองที่มีค่านิยมในเรื่องของหีบห่อมากขึ้น ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่หน่วยงานซึ่งรับผิดชอบมีความสามารถในการเก็บขนไปกำจัดได้เพียงร้อยละ 80 - 90 ของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้ วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยยังไม่ค่อยถูกหลักสุขาภิบาลเท่าที่ควร ร้อยละ 58 ของเทศบาลทั่วประเทศยังใช้วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยโดยการนำไปเทกองและเผากลางแจ้ง ส่วนขยะที่เกิดนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ประชาชนส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยเอง ทั้งเผากลางแจ้ง หรือขุดหลุมฝัง หรือกองทิ้งไว้ตามที่รกร้างว่างเปล่า รวมทั้งทิ้งลงลงในแม่น้ำลำคลอง ปัญหาที่พบทั่วไปสำหรับขยะมูลฝอยในเขตชนบท ได้แก่ ปัญหาขยะมูลฝอยตกค้าง และการกำจัดขยะมูลฝอยยังไม่ถูกวิธี ในปี 2540 กรมควบคุมมลพิษ (อ้างในสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม 2542) ได้พบปริมาณขยะนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลประมาณ 15,138 ตันต่อวัน

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2542) ได้สรุปสาเหตุที่ทำให้ปัญหาขยะมูลฝอยทวีความรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็ว ได้แก่

(1) จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การรับเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในชีวิตรประจำวัน การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ไม่ประหยัด ทำให้มีปริมาณขยะทิ้งออกมามาก ในขณะที่การนำกลับไปใช้ประโยชน์อีกยังมีน้อย

(2) ข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรที่ไม่เพียงพอ มีผลต่อการลงทุนและปรับปรุงระบบการขนเก็บและกำจัดขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ ทำให้ไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้หมดสิ้นมีขยะมูลฝอยตกค้าง นอกจากนี้วิธีการที่ใช้อยู่ในปัจจุบันก็ยังไม่ถูกต้องเท่าที่ควร ทำให้เกิดผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมตามมา เช่น อากาศเสีย น้ำเสีย และเป็นพาหะของโรค เป็นต้น

(3) การขาดการวางแผนการจัดการขยะมูลฝอยในระยะยาว ไม่มีการเตรียมหาสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยไว้ล่วงหน้า นอกจากนี้แม้จะสามารถหาสถานที่ในการกำจัดขยะมูลฝอยได้แล้ว ยังอาจมีปัญหาการไม่ยอมรับจากประชาชนในพื้นที่

ปัญหามูลฝอยของจังหวัดพะเยานั้น เริ่มปรากฏเด่นชัดขึ้นจากการทิ้งกากของเสียในพื้นที่ของชาวบ้านโดยไม่ผ่านการกำจัดอย่างถูกวิธี ปัญหามูลฝอยแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ มูลฝอยทั่วไป และมูลฝอยอันตราย ในอดีตนั้นมีการทิ้งมูลฝอยเกลื่อนกลาดทั่วไปโดยไม่มีการจัดการใด ๆ แต่ยังไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมเท่าใด เพราะจำนวนประชากรยังมีไม่มาก และการพัฒนาบ้านเมืองยังอยู่ในอัตราที่ไม่สูงนัก จึงมีปริมาณมูลฝอยค่อนข้างน้อย รวมทั้งยังมีที่ดินว่างเปล่ามากพอจะรองรับการกำจัดมูลฝอยที่เกิดขึ้นได้ แต่ปัจจุบัน มูลฝอยนับวันจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามจำนวนประชากรและการพัฒนาทางเทคโนโลยี ทำให้มีปริมาณมูลฝอยเกิดขึ้นจำนวนมาก และมูลฝอยที่ถูกผลิตขึ้นในระยะหลัง ๆ จะมีส่วนประกอบของวัสดุกำจัดยากได้มากขึ้น เช่น พลาสติก โฟม รวมทั้งสารเคมีที่ใช้ในการผลิตสิ่งของต่าง ๆ ดังนั้น หากยังไม่มียุทธศาสตร์การจัดการที่เหมาะสม ย่อมจะต้องเกิดปัญหาความสกปรกของบ้านเมือง ซึ่งจะมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และสภาพแวดล้อมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เช่น ปัญหากลิ่นเหม็น แมลงวัน และสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค ปัญหาน้ำเสียและน้ำท่วมซึ่งเกิดจากการที่เศษมูลฝอยไปอุดตันท่อระบายน้ำ ปัญหาการแพร่กระจายของสารอันตราย เป็นต้น

บริษัท โมดัส คอนซัลแทนส์ จำกัด อ่างในจังหวัดพะเยา (2539) ได้สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์ด้านมูลฝอยชุมชนเมืองโดยภาพรวมของจังหวัดพะเยาพบว่า ปริมาณการผลิตมูลฝอยในเขตชุมชนเมือง รวม 12 ชุมชนเมือง (1 เทศบาลเมือง 11 สุขาภิบาล) มีปริมาณการผลิตมูลฝอยต่อประชากรในชุมชนเมืองเท่ากับ 88.52 ตัน ต่อวัน ประสิทธิภาพในการจัดเก็บได้โดยรวมเท่ากับ 61.84 ตัน ต่อวัน โดยนำไปกำจัด 2 ลักษณะ คือ

1. มูลฝอยประเภทติดเชื้อจากโรงพยาบาล นำไปเผาโดยใช้เตาเผาขยะติดเชื้อของโรงพยาบาลต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาลพะเยา โรงพยาบาลเชียงคำ เป็นต้น

2. มูลฝอยทั่วไป ซึ่งรวมกับมูลฝอยจากอุตสาหกรรม บ้านเรือน และขยะติดเชื้อจากสถานบริการด้านสาธารณสุข นำไปกำจัดโดยการเทกองกลางแจ้งแล้วเผาและใช้ดินกลบเป็นครั้งคราวหรือทิ้งในบ่อดิน ฝังกลบ หรือใช้เตาเผา

ในพื้นที่เทศบาลเมืองพะเยานั้นบริษัท โมดัส คอนซัลแทนส์ จำกัด อ่างในจังหวัดพะเยา (2539) ได้สรุปว่า ในปี 2539 มีปริมาณการผลิตมูลฝอยเท่ากับ 51.15 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน คิดเป็น 16.88 ตันต่อวันต่อประชากรรวม ส่วนประสิทธิภาพในการจัดเก็บเท่ากับ 13.34 ตันต่อวัน ผลสรุปของการกำจัดมูลฝอยชุมชนเมืองของจังหวัดพะเยา น่าจะอยู่ในระดับที่พึงพอใจและยอมรับได้ แต่หากจะย้อนมองในข้อเท็จจริงและวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพประกอบแล้วพบว่า การจัดการและกำจัดมูลฝอยชุมชนเมืองของจังหวัดพะเยาโดยภาพรวมยังไม่มีประสิทธิภาพ และจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

บริษัท สยาม-เทค กรุ๊ป จำกัด (อ้างในเทศบาลเมืองพะเยา 2540) ได้รายงานผลการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียดระบบจัดการมูลฝอยเทศบาลเมืองพะเยาว่า เทศบาลเมืองพะเยามีปัญหาในการเก็บขนมูลฝอย ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาการเก็บมูลฝอยที่เกิดขึ้นไม่หมดในแต่ละวัน เทศบาลเมืองพะเยาสามารถให้บริการเก็บขนมูลฝอยครอบคลุมได้ประมาณร้อยละ 60 ของปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ นับได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับเทศบาลเมืองอื่น ๆ

2) รถเก็บขนมูลฝอยที่มีอยู่ส่วนใหญ่เก่าและอยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรม เสียบ่ย ทำให้มีความซุกซลักในการให้บริการอยู่เสมอ ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงรักษาและเชื้อเพลิงสูงกว่าที่ควร

3) เส้นทางเก็บขนมูลฝอยในซอยบางเส้นทางคับแคบ ทำให้ใช้เวลาในการเก็บขนมาก และทำให้เกิดปัญหาจราจรต่อชุมชน

4) ถังรองรับมูลฝอยสาธารณะในบางพื้นที่ไม่เพียงพอ เช่น ตลาดสด สถานีขนส่ง ฯลฯ

5) การรวบรวมมูลฝอยในบางพื้นที่มีลักษณะที่ไม่ถูกต้อง เช่น ตลาดสด โรงพยาบาล

6) การเก็บขนมูลฝอยอันตรายจากโรงพยาบาลปะปนกับมูลฝอยชุมชน อาจเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโรคได้ง่าย ถ้าไม่มีการแยกเก็บขนและกำจัดขยะที่ชัดเจน บุคคลที่เกี่ยวข้องอาจได้รับสารพิษหรือเชื้อโรคได้

7) การให้บริการในพื้นที่บางแห่ง โดยเฉพาะหมู่บ้านจัดสรร ไม่สามารถทำได้ทุกวัน แต่จะเป็นลักษณะวันเว้นวัน ทำให้มีปริมาณมูลฝอยตกค้าง

สำหรับในพื้นที่นอกเขตเทศบาลเมืองพะเยา ยังไม่มีการรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับมูลฝอยไว้ แต่จะพบเห็นปัญหามูลฝอยตกค้าง และการกำจัดมูลฝอยไม่ถูกวิธี เช่นเดียวกับพื้นที่นอกเขตเทศบาลและเขตชนบททั่วไป

การจัดการมูลฝอยในปัจจุบันนั้นประชาชนส่วนใหญ่คิดว่า เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ จึงไม่ให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอย ในขณะที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการสิ่งแวดล้อมจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น ให้จังหวัดต่าง ๆ สามารถจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับสถานการณ์และปัญหาสิ่งแวดล้อมของแต่ละจังหวัด แต่การดำเนินงานยังอยู่ในขอบเขตที่จำกัด มีเพียงเทศบาลและส่วนราชการบางแห่งที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้ให้สิทธิและอำนาจหน้าที่ทั้งแก่ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งด้านการจัดการ การบำรุงรักษา และการ

ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ทั้งนี้รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้ภาครัฐส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้ประชาชนในการดำเนินงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้ดำเนินงานตามโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ในการจัดการสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้ทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น เด็กนักเรียนนับเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

เด็กนักเรียนซึ่งอยู่ในวัยเยาวชน เป็นคนวัยหนุ่มสาว มีพลัง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นับเป็นกำลังที่สำคัญของสังคม ขณะเดียวกันเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา เป็นต้น เยาวชนจึงเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่ายิ่งของประเทศ เพราะวัยเยาวชนเป็นรอยเชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ เป็นผู้สืบทอดมรดกวัฒนธรรมและภูมิปัญญาจากคนรุ่นก่อนถึงคนรุ่นใหม่ เป็นผู้ที่กำลังจะก้าวขึ้นไปมีบทบาททางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างมากในระยะเวลาอันใกล้ ดังนั้น เยาวชนจึงได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกที่เป็นกำลังสำคัญ เนื่องจากวัยของเยาวชนเป็นวัยที่รวมกลุ่มกันได้อย่างเหนียวแน่นมั่นคง มีความเป็นเพื่อนสูงกว่าคนในวัยอื่น ๆ กำลังเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ และสร้างประสบการณ์ที่จะเป็นผู้ใหญ่ ในฐานะผู้ประกอบการอาชีพ และสมาชิกที่มีสิทธิสมบูรณ์ของสังคมประชาคม แต่จากผลการวิจัยวัฒนธรรมการทำงานของคนไทยที่เกี่ยวข้องลักษณะนิสัยในการทำงานของเยาวชนของกองวิจัยทางการศึกษา (2542) พบว่า เยาวชนยังขาดการรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น ขาดความอดทนและขาดความภาคภูมิใจในงานที่ทำ เด็กไทยมักจะมีพฤติกรรมการทำงานที่ไม่เสมอต้นเสมอปลายไม่เพ่งเล็งระเบียบวินัยแต่จะถือความสะดวกสบายเป็นเกณฑ์ไม่เกิดค่านิยมที่จะกดดันตนเองให้ใช้ความพยายาม จึงกระทำกิจกรรมใด ๆ ไปแต่พอให้เสร็จ ไม่มุ่งความบริสุทธิ์และความเยี่ยงมอดจากการทำงาน ในทัศนะของนักวิชาการด้านการศึกษาเห็นว่า เด็กไทยไม่อาจทำงานใด ๆ ได้ดี เมื่อจบขั้นตอนของการศึกษาแต่ละระดับ เนื่องจากการวัดผลการเรียนมิได้สอดคล้องกับผลการพัฒนาคุณลักษณะด้านการทำงาน แต่เป็นการวัดผลจากความรู้และความจำว่าได้หรือตกเท่านั้น แนวการจัดการกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ มุ่งมั่นพัฒนา โดยปฏิบัติตามหลักสูตรยังกระทำไม่ได้เพียงพอ ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ทำงานอย่างเสียสละ มุ่งมั่นพัฒนา ในขณะเดียวกันยังช่วยเหลือผู้อื่นได้นั้นเป็นการก้าวไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพราะในสังคมต้องอยู่ร่วมกัน ประสบปัญหาเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน กรณีของปัญหามูลฝอยที่ทุกคนในสังคมโลกกำลังประสบอยู่ก็เช่นกัน เด็กนักเรียนที่อยู่ในสังคมร่วมกับ

คนหลายวัย ได้ประสบปัญหามูลฝอย และเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเพิ่มและลดปริมาณมูลฝอย หรือมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ผู้ศึกษามีจุดประสงค์ที่จะทำความเข้าใจและเปรียบเทียบศักยภาพในการมีส่วนร่วมจัดการมูลฝอยของเด็กนักเรียนในเขตชนบทกับเขตเมืองพะเยา ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมที่เยาวชนได้สร้างและพยายามสร้างเป้าหมายและปฏิบัติตนในกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงคุณภาพชีวิตที่ดี แล้วขยายผลไปสู่สมาชิกทั้งในครอบครัวและกลุ่มของเยาวชน การอนุรักษ์และมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงนับเป็นแนวทางปฏิบัติที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กนักเรียนซึ่งจะดำเนินชีวิตที่เหมาะสมในช่วงวัยเยาวชนที่จะเชื่อมโยงไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่ดี ด้วยการปฏิบัติซึ่งจะก่อให้เกิดความผูกพันแต่สิ่งที่ดีงามในจิตสำนึกที่ติดแน่นตลอดไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้างนี้ กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมจัดการมูลฝอยของเด็กนักเรียนที่เป็นเยาวชน
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการมีส่วนร่วมจัดการมูลฝอยของเด็กนักเรียนวัยเยาวชนที่อาศัยในเขตเมืองคือ เทศบาลเมืองพะเยา กับนักเรียนที่อาศัยในชนบท คือ เขตองค์การบริหารส่วนตำบล
3. เพื่อศึกษาข้อจำกัดและเงื่อนไขส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยขององค์กรรัฐกับองค์กรชุมชน

1.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบความแตกต่างในรูปแบบวิธีการจัดการมูลฝอยของเด็กนักเรียนวัยเยาวชนเมื่อเปรียบเทียบการจัดการมูลฝอยในชนบทและในเขตเทศบาลเมืองพะเยา
2. ทราบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยของเด็กนักเรียนวัยเยาวชนในพื้นที่ศึกษาแตกต่างกัน
3. ทราบเงื่อนไข สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมจัดการปัญหามูลฝอยของเด็กนักเรียนวัยเยาวชนในแต่ละพื้นที่
4. ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาส่งเสริมสนับสนุนเด็กนักเรียนวัยเยาวชนให้มีศักยภาพในการจัดการปัญหามูลฝอยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการค้นคว้าแบบอิสระ

ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หมายความว่า ความรวมถึงผลการเรียนรู้ที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน ผสมผสานกับคุณสมบัติและคุณลักษณะที่แฝงอยู่ในตัวผู้เรียน จนเกิดเป็นความรู้ความสามารถ ทักษะ คุณลักษณะ ที่ตกตะกอนติดตัว นอกเหนือจากความรู้ในเนื้อหาวิชาหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดเป้าหมาย การดำเนินงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะมูลฝอยในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา

การจัดการ หมายถึง การกำหนดกิจกรรมที่จะทำ โดยกิจกรรมเหล่านั้นจะต้องไม่ทำให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม และเมื่อดำเนินการไปแล้ว ทำให้เกิดผลงานตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มเด็กนักเรียนที่เป็นเยาวชนหรือของชุมชนและสังคม

มูลฝอย หมายถึง ของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตจากกิจกรรมอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการใช้สอยของมนุษย์

สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น

นักเรียน หมายถึง ผู้ศึกษาเล่าเรียน ที่มีอายุเกิน 12 ปีบริบูรณ์ ถึง 19 ปีบริบูรณ์ ซึ่งเป็นวัยเยาวชน และกำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาในจังหวัดพะเยา

บทบาท หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานหรือหน้าที่ที่เยาวชนพึงกระทำเมื่อตนเป็นเยาวชน โดยพฤติกรรมหรือหน้าที่นั้นจะต้องสอดคล้องกับความคาดหวังของคนส่วนใหญ่หรือสังคม

การประเมิน หมายถึง การตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามตัวชี้วัด โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนดไว้

ในการศึกษา "ศักยภาพในการมีส่วนร่วมจัดการมูลฝอยของเด็กนักเรียนในชนบทและเมืองพะเยา" นั้น จะต้องทบทวนวรรณกรรม เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับศักยภาพของเด็กนักเรียนกลุ่มเป้าหมายแล้วจึงจะสรุปผลการศึกษามาใช้ประโยชน์ต่อไป